

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. VIII. De Campaniâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

LA-
CVS
HIR-
PI-
NO-
RVM.

AMPSANCTVS : hodie *Mufiti*, sub oppido *Fricento*: ad quem ædes *Mephitis*, ad eum qui propiùs accedit interimitur. Eius meminit *Tullius* 2. de *Diuinat.* de eo *Maro* 7. *Æneid.*

*Est locus Italiæ in medio sub montibus altis,
Nobilis & famâ, multis memoratus in oris
Ampsancti valles, &c.*

locus ille (ait *Seruius* ad hæc verba) ambiebatur colibus, & arboribus, vnde odor ille pestifer, qui accedentes interimebat: quare hîc victimæ non iugulabantur, sed huic loco admouebantur, & interficiebantur, eratque hoc litationis genus; de hoc in *Admirandis*.

CAPVT OCTAVVM.

De Campania.

HÆc est regio non *Italiæ* modo, sed toto terrarum orbe pulcherrima plaga, (ait *Florus*) quam *Philostratus* in vita *Apollonij* *Ἰταλίας εὐδαίμονα* vocat; *Plinio* *Felix & beata humanitas, & vno in loco gaudentis opus nature, &c.* de quibus mox plura in qualitate huius regionis.

§. I. Historica Campania descriptio.

NVM. I. Nomen Campaniæ.

NOMEN habet ab vrbe *Capuâ*, quam *Capys* *Troianus* condidisse fertur, licet aliqui reclamant, & *Capyn* illum *Samnitum* dicant. Alij à *Capy*, seu *Falcone* linguâ *Tuscâ* dictam malunt, quæ vox *Falconem* sonat, quod augurio *Falconis* condita esset. Alij à quodam cui *eurui* pollices pedum essent, quos *Tusci* *Capuas* appellant, sic *Festus*. Alij, quod esset in planitie, seu loco campestri: alij denique, quod esset in medio, & caput 12. urbium *Campanarum*; ita *Eustathius*.

NUM. 2. *De incolis Campaniæ.*

CAMPANI origine sunt Samnites, sed ab hoc nomine recesserunt, inquit Strabo: qui addit hanc regionem quondam fuisse Ausonum, & Opicorum; Cumanos etiam eò appulisse ex Chalcide, item & Tuscos qui 12. vrbes condiderunt, quorum erat caput Capua. Hos autem mollitiæ diffuentes, & luxu eiectos esse à Samnitibus. Porro Campanorum nomen adsciuerunt sibi Samnites illi, vt ait Liuius V. C. 332. vt auctor Olympiadum Olym. 85. an. 3. Igitur V. C. 315. quod sequenti anno factum esse putat Diodorus Siculus. Quomodo autem illi populi pro Dionysio Sicilia Tyranno militarint, & occuparint perfidè vrbes aliquas, ex eodem Diodoro edisces.

NUM. 3. *Qualitas Campaniæ.*

AGER hic omnium fertilissimus Straboni πεδίων εὐδαιμονίστατον; Polybio nobilissimus ager Italiæ καὶ ἀγὸς τῆν ἀρετήν, καὶ ἀγὸς τὸ κάλλος ob amantatem, & pulchritudinem, quod etiam ait Liuius. Apud Tullium ager Campanus dicitur Romanis annonæ perfugium. De eius fertilitate multa Strabo lib. 5. & Dionys. lib. 1. Vnguenta Campaniæ post Ægyptiaca famosissima sunt Plinio, quare Capuæ vicus Seplasiæ vnguentariorum. Ideo in hoc agro delitiis emollitus Annibal ac tandem fractus est, vt ait Seneca.

NUM. 4. *Fines Campaniæ.*

OLIM Campania dirimebatur ab agro Falerno per Vulturum Fl. Sed cùm Romani hac regione potiti essent, voluerunt Lirim Fl. esse communem Latij, atque Campaniæ terminum, sic tamen vt quædam Latij vrbes, & loca limitem illum transcendere.

FINES ergo hi vulgò statuuntur: ab Occidente linea ducta à Sinuessæ Bagni, per montem Massicum Monte Dragone ad Apenninum, quâ disiungitur à Latio; præterea Vulturum Fl. separatur à Samnio; item ab eodem à Septentrione Apennini exigua parte Caudinisque montibus dispescitur; ab Oriente Hirpinis connectitur; à Meridie denique mari Infero alluebatur, cuius tractus partem Picentini obtinuerunt.

N V M. 5. *De Picentinis novis Campani littoris accolis.*

CAMPANIÆ pars à Surrento, *Sorrento*, ad Silarum vsque Fl. à Romanis contributa est Picentium parti, quam ex Supero Mari ad Inferum traduxerunt, inquit Strabo lib. 5. nec est causa, cur in eius verbis tantas tragœdias Cluverius excitet vir plerumque ad nauseam vsque accuratus. Hæc autem migratio contigit cum M. Curius Dentatus Samnites, & Sabinos devicit anno V. C. 463. & ab eo tempore Picentiorum & Picentium, promiscuum antea nomen, distingui cœpit: qui Mare Superum accolebant dicti *Picentes*, qui Inferum *Picentini*. Eos autem idem Strabo collocat ad finem Posidoniatem; videlicet eò vsque sinus ille protendebatur.

FINES autem Picentiorum assignantur illi; *ab Occidente* Campanos habent; à *Septentrione* & *Oriente* Hirpinos; à *Meridie* mare Inferum, & Silarum Fl. quo à Lucanis dirimuntur.

§. 2. *Descriptio Geographica Campaniæ, hodie la pluspart de la terre de Labeur.*

N V M. I. *Vrbes Maritimæ, & Promontoria Campaniæ.*

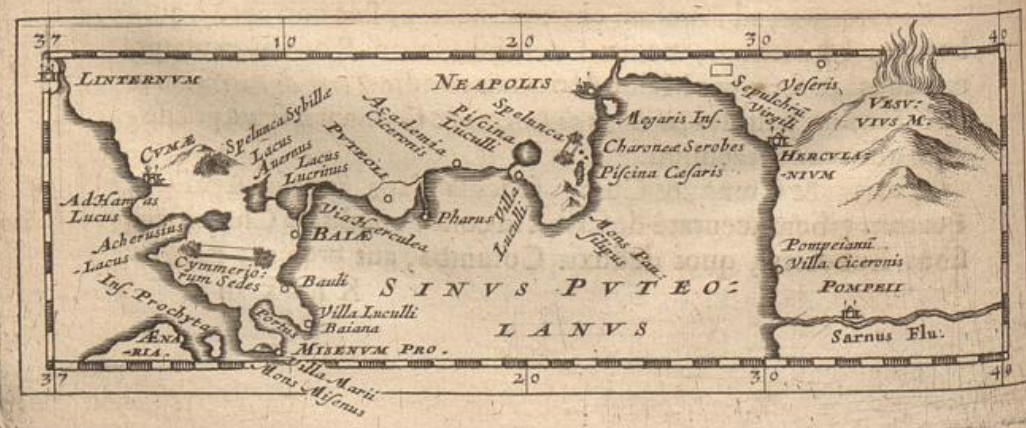
SINVESSA Col. antea Sinope à Plinio dicitur extrema Latij; apud Polybium in Campaniâ locatur, in Veseino sinu à Strabone, Soessa corruptè Ptolemæo dicitur. Facta est Col. an. V. C. 458. quando Sinope dici desit. Fit mentio aquarum Sinuessarum vbi Tigellinus periit; hæc foeminarum sterilitatem, virorum insaniam sanant Plinio, hodie *Bagni*. Vrbs sita erat ad radices M. Maffici, vulgò *Monte Dragone*, vbi eius rudera visuntur.

Vulturnum facta Col. 555. V. C. hodie *Castello à Mar di Voltorno*, aut *Castel di Voltorno*.

LITERNVM, ad Fluvium cognominem, postea corruptè à quibusdam Linternum, incolæ Liternini Colon. Ro. vbi exulavit, mortuus, & sepultus Maior Africanus: hodie *Torre di Patria*: iuxta Literninæ paludes, *il Lago di Patria*, & Gallinaria sylva prædonum olim recepraculum.

CVMÆ, & Cuma, & Cume, specula maris Etrusci Agathix, qui eam urbem accuratè describit in colle: condita à Chalcidensibus Euboicis, quos deduxit Columba, aut crepitus æris, ait

K Kkk iij

Velleius. His erepta est à Campanis an. V. C. 335. cùm anno 219. frustra à Tuscis & Opicis tentata esset Hic Sibylla Cumana, cuius spelunca ostenditur *la Grotta de la Sibylla*, quatuor à Cumâ millibus: alij tamen volunt antrum hoc videri ad Orientalem partem montis cui vrbs insidet, sic Agathias: certè utrobique vaticinata est. Locuta est autem in templo Apollinis quod erat è saxo, stabatque adhuc tempore S. Iustini: tempore Iuuenalis iam vacuæ erant Cumæ, Agathiæ *πολιχνιον*, Procopio *φειριον*: hodie nomen seruat *Cuma*; sed eò translata videtur, cùm antea *Monti Cistello* fixa esset ex descriptione Agathiæ. De antro Sibyllæ iterum in nouâ dicemus.

MISENUM Promontorium ab Æneæ socio & Tubicinè, vel ut ait Strabo à socio Vlyssis; portus Misenus Floro: hodie *Monte Miseno*, & *Capo Miseno*, vbi collocata fuit classis ab Augusto ad tutelam Inferi Maris. Huic adiacebat villa Marij 7. Conf. quæ postea Luculli fuit; sita erat in monte vulgò *Monte di Procyta*.

Bauli villa Neronis vbi matrem Agrippinam sustulit. Hic quoque Hortensij villa, & piscina in quâ Muræna, quam mortuam vit tantus defleuit; & postea Antoniæ Drusi nutrita est Muræna, ad quam visendam multi eò confluebant, *Plinio*: hodie *perit omnino*.

BAIÆ: *il Castel di Baia*, à comite, aut gubernatore Vlyssis, aut à nutrice Boiami comitis Æneæ, Seruio. Hic multi fontes calidi, deliciæ Romanorum; describuntur hæc loca accuratè apud *Cassiod.* lib. 9. epist. 6.

PUTEOLI: Græcis *Δικαιάρχεια*, vrbs sic dicta Strab. & Festo à puteis aquarum calidarum, vel à putore; Samiorum opus est Hic portus describitur à Strabone lib. 5. De ponte Caligulæ hic strato vide Suet. & Dionem lib. 59. Hic quoque villa Ciceronis quæ prius Puteolanum, postea Academia dicta fuit, vbi aquæ oculis medentes: hodie vrbs *Puzzoli*, nobis *Pouzzol*.

NEAPOLIS, antea Parthenope, ab vnâ ex Sirenis, vbi & eius sepulchrum: de huius conditoribus multæ sententiæ; alij Rhodiorum, alij Samiorum volunt. Cur autem dicta sit Neapolis rationem petit Strabo à nouis accolis: Philargyrus ad 4. Georg. quia cùm à Cumanis deiecta esset, veritis ne Cuma desereretur, ab Oraculo eam restituere iussi sunt eo loco vbi nunc Neapolis. Palæopolis ergo distincta erat à Neapoli, vt etiam colligitur ex *Liuiio*, & magis in Orientem proeurrebat. Fuisse Neapolis optimum por-

tum idem Liuius ait: hodie *Napoli*, nobis *Naples*. Adiacebat ei Insula Megaris: nunc *Castel dell'Ono*. Item non procul Pansilippum vbi villa Pedij Pollionis *monte Poslipo*: CRIPTA etiam NEAPOLITANA, cuius meminere Strabo, & Seneca, quæ sunt fauces Augustæ, quibus itur Puteolis Neapolim. Ab altera parte versùs Vesuuium erat sepulchrum Virgilij, vt ex Statio colligitur: hodie ad vicum *S. Gioanni di Tiduccio*; Donatus tamen id inter Neap. & Puteolos locat.

HERCVLANIVM ad radicem montis Vesuuij, castrum in mare procurrens Straboni: *Torre del Greco*.

POMPEII oppidum, Pompeia Straboni, & commune Nauale, Nolæ, Nuceria, & Acerrarum: hodie *Scafati*. Hoc certè Staius ad Fl. Sarnum collocat: tempore Neronis terræ motu maiori ex parte subuersum est; eius vina Plinius laudat. Iuxtà erat Pompeianum villa Ciceronis.

STABIÆ, & Stabij: hodie *Castel à mar di Stabia*; huius vrbs lac plurimùm laudant Galenus, Cassiodorus, & Symmachus: de monte Lactario vbi vicino mox agemus.

SVRRENTIVM: *Sorrento*, cuius vina laudantur, quod tamen Tibetius vocabat acetum generosum, Caligula nobilem vappam. Celebrantur quoque vasa Surrentina à Martiali; læuia erant admodum, vnde *leue Toreuma rote*.

MINERVÆ Promontorium, aliter Sirenarum, & Surrentinum, ex quo ad Capreas breuis traiectus: hodie *Capo de la Minerva*; in eius extremo Mineruæ fanum, & iuxta Sirenum templum.

Inter Pro. Miseni & Mineruæ extendebatur *Sinus Campanus* Plinio, *Cumanus* Eratostheni, *Puteolanus* Melæ, & *Crater* Straboni.

N V M. 2. De vrribus Mediterraneis Campaniæ.

CAPVA, *μιντερόπολις ἢ κεφαλὴ* Campaniæ, cui aliæ vrbes comparatæ oppidula erant; à Tuscis condita, Præfectura facta à Ro. quòd se Annibali dedidisset, facta Colonia à Iulio Cæsare: *S. Maria di Capoa*, duobus millibus à Capuâ recente; Sicopolis quoque dicta fuit.

CASILINVM Colonia inpropinquo Capuæ, hoc est 2. millibus pas. Strabo statuit stadia 19 vbi nunc hodie *Capua* est, Chronicon Cassinense lib. 1. cap. 33. ait antea castrum Capantem appellatum

pellatum esse, & pontem Campanum, & eò translata Capuam à Laudone Comite & Episcopo Landulpho cùm Capua sæpe ædificata in monte Pisisco semper deflagrasset.

Cales Colonia vrbs Ausonum : *Calvi*.

Calatia Col. incolæ Calatini : *Caiazzo*.

CALENUM, cuius vina laudata ab Horatio : huius rudera visuntur circa oppidum *Carinola*.

Alifæ : *Alifi*, à Samniticis distinctæ, nunc etiam cognomines.

TEANVM SIDICINVM, incolæ Sidicini ad discrimen Apuli, cuius incolæ Teanenses ; hodie *Tiano* ; olim Colonia.

SVESSA Colo. & Municipium, AVRUNCA dicta ad discrimen Pometiæ in Volscis : Liuius ait priùs Sueffam, deinde Auruncam nominatam : hodie *Sessa*.

VENAFRVM Colonia ad Vulturum Fl. cuius ager Venafranus oleis ferax : hodie *Venafro* ; sed nonnihil à Vulturno fluuio dissidet.

ACERRÆ Col. & Municipium constantiâ nobilis in Ro. contra Pœnos : nunc *Acerra*.

Suessula Col. *Castel di Sessola*, vbi rudera magnæ vrbs.

Trebula, incolæ Trebulani cognomento Balinienses ad discrimen Sabinæ : *Trentola*.

Saticula Col. malè Satricula, à Ro. ægrè capta : locus *Caserta*.

ATELLA Municipium & Col. vnde fabulæ Atellanæ : *Aversa*.

ABELLA, & Auella, Virgilio Bella, vbi mala Punica optima : Virgilium ferunt eius nomen mutasse quia hospitium hîc ei negatum esset ; quidam & putant pro Nolâ hac vocem substituisse : *Auella Vecchia*.

NOLA Munic. & Col. Chalcidensium Iustino, Tyrorum Solino, vrbs Ausonum Stephano ; Liuius lib. 39. hanc Samnio adscribit : *Nole*.

NVCERIA cognomine Alfaterna, ad discrimen Vmbricæ quæ Camellaria dicitur ; incolæ Nucérini Alfaterni : *Nocera*.

Veseris oppidum, seu castrum ad Vesuuij montis radices versus Capuam, malè sumptum vulgò pro Fl. hîc se Decius deuouit.

N V M. 3. *Flumina Campaniæ.*

VULTVRNVS, aliter Casilinus dictus Vibio Sequestro : *Voltorno*.
Parall. Geogr. Tom. II. LLII

SAVO, Piger dictus Statio, quia videlicet in paludes diffunditur; hodie *Sauone*, seu *Saone*.

LITERNVS, qui & Clanis, & Glanius Linternum alluens: hodie *Clanio*, seu *Patria*.

SEBETHVS ad Neapolim cadens, hodie *Fornello*, aliter *Fiume della Maddalena*.

SARNVS, in cuius capite incolæ Sarrastes dicti apud Maronem: describit eum Procopius rerum Goth. lib. 4. sed hic malè *Δεξιαν* dicitur: nunc *Sarno* in parte sui superiore, in inferiore *Scafati*, seu *Scafato* ab oppido quod alluit.

NVM. 4. *Lacus & Piscine Campanie.*

ACHERVSIVS lacus, & PALVS ACHERSIA inter Pro. Misenum, & Cumas, cœnosa maris effusio Straboni, cuius quoque meminit Lycophron: malè quidam hunc cum Lucrino & Auerno confuderunt: hodie *lago di Collucia*.

LACVS AVERNVS, vndique collibus inclusus nisi in exitu, ferè retundus: scripsit Strabo narrari fabulã de auibus in eum decidentibus quod solet accidere ἐν Πλατωνίαις, vnde aliqui dictum putant quasi *ἀορνῶν*. Ad hunc erat Antrum Auerni dictum hodie *la Grotta di Sibylla*, Cuniculus ab Agrippa ductus syluis excisis, & mari immisso in Lucrinum & Auernum, quando & factus est portus, *Iulius* dictus. Ad hoc Antrum credit Strabo lib. 5. habitasse Cimærios quorum meminit Homerus, & eò translata esse, quæ de Bosphorani dicuntur: hodie lacus ille dicitur *lago d'Auerno*, vel *di Trepergole*.

LCRINVS iunctus cum Auerno per angustas fauces contiguus Baiis, exclusus à mari aggere octo stadiorum, latitudine vnus currus: hic agger dictus est à Cic. Proper. Lycoph. *via Herculea*. Abundabat lacus ille ostreis, & piscibus delicatissimis, dicebaturque aliter *BAIANVS*: nunc nihil eius superest nisi palus lutosa cum arundineto, ex quo mons hîc nouus extitit terræ motu 1538. qui vocatur *Mons nouus*, vel *Cinereus*.

PISCINA LVCVLLI & villa, ad quam struendam montem excidit, vnde dictus Xerxes Togatus: hodie *lago d'Agnano*.

CHARONEÆ Scrobes ad prædictam piscinam exeuntibus ex Cryptâ Neapolitanâ: hodie *la Grotta del Cane*, de quo loco in Admirandis agemus.

NUM. 5. *Montes Campaniæ.*

GAVRVS, paulùm à mari remotus, olim vitifer nunc sterilis: hodie *monte Barbaro.*

TIFATA, Capuz antiquæ imminens in historiâ Romanâ celeberrimus: nunc *mons Casertæ* ab vrbe cui imminet.

MASSICVS, vino suo celeberrimus; dicebatur aliter FALERNVS, quia Falernus ager erat ei conterminus: hodie *monte Dragone.*

VESVVIVS, VESEVVVS Poëtis, Græcis Vesbius, & Vesuius, vnde Columella dixit Vesbia iuga, Procopio *βίβιος*: Galenus scribit priùs dictum esse Lesbium à Lesbiiis indigenis. Describitur eleganter à Strabone lib. 5. & Procopio 2. belli Gothici: hodie *monte di Somma*: de eius incendiis scripsit libellum planè aureum P. Recupitus.

LACTORIYS, & Lactis apud Cassiod. iuxta Stabias, de cuius lacte Galenus; sed hunc cum Vesuuiio videtur confundere: hodie *Letteri* ab vrbe ei insidente.

Callicula apud Polyb. lib. 3. aliter dictus Eribanus, & Eribianus, supra oppidum *Carinola*, & *Torre di Francolese.*

NUM. 6. *Campi, seu Agri Campaniæ.*

PHLEGRÆVS, campus vbi fabulati sunt antiqui Herculem vicisse Gigantas, à Romanis & Latinis dictus est LEBORINVS, vbi erat oppidum Vulcani, aliter Leboriæ: hodie *la Solfatura.*

FALERNVS ager à Massici montis radicibus ad Vulturum fluvium extensus, vt colligitur ex Liuiio: apud Plinium tamen inchoatur tantùm à Sauone fluuio; & hunc agrum incoluere populi AMINEI sic dicti ab vrbe Amineâ in agro Falerno: *que perit, circa Calui.*

FAVSTIANVS ager ad Sinuessam.

CALENVS ager ad urbem Calenum: prope *Carinolam.*

STELLATIS ager, seu campus, post montem Calliculam, inter agros Falernum & Calenum, hoc est inter *Carinola*, & *Calui.*

De Insulis agemus capite decimo.

NUM. 7. *Picentini, hodie vne partie de la Principauté Citerieure.*

SALERNVM, Colonia munita ad domandos Picentinos, qui se

LLII ij

Annibali dediderant : hodie *Salerno*. Facta est Colonia anno 7. post bellum Annibalicum ; quando scilicet , ait Strabo, Picentini vicatim habitare compulsi sunt à Ro. Olim remota erat à mari , & in montibus qui vrbi iam imminet ; Strabo tamen à mariminimum ait esse distitam.

PICENTIA, caput gentis Straboni , tempore Marsici belli incensa , ait Florus ; hodie rudera dicta *Vicenza*, ab indigenis indicantur prope *Euoli*.

MARCINA Etruscorum opus , à Samnitibus habitata : hodie *Veteri*. Hic suspicatur Cluverius fuisse templum Iunonis Argivæ quod Iason condidit , de quo Plinius.

Eburi , incolæ Eburini Plinio : hodie omnium suffragio *Euoli*.

CAPVT NONVM.

De Magna Græcia.

§. 1. *Quid sit Magna Græcia.*

MAGNA Græcia diuersimodè apud veteres scriptores sumitur , & eius varij proferuntur fines ; ac proinde antiquos reperio in quatuor opiniones distractos.

PRIMA SENTENTIA est Plinij apud quem Magna Græcia alio nomine Frons Italiæ dicitur , & complecti tres sinus Aufonij maris Tarentinum , Locrensem & Scyllaceum : videlicet Græciam sic sumptam extendit à Leucopetra Promontorio , seu Brutio *Punta della Saëta*, ad Salentinum , seu Iapygum Pro. *Capo di S. Maria di Leuca* ; quo nomine tantùm Magna Græcia , Lucaniam & Brutios videtur continere.

SECUNDA OPINIO est Ptolemæi in suâ Geographiâ lib. 3. cap. 1. vbi duabus superioribus Iapygiam videtur adiungere ; sicque nomine Magnæ Græciæ in vnum corpus venient Apulia , Lucania , & Brutij.

TERTIA sententia est Strabonis disertè adscribentis Magnæ Græciæ lib. 6. præter 3. supradictas regiones Capaniam & Siciliam ; nam primò ait hanc occupatam esse à Lucanis , Brutiis , & Campanis : Straboni quoque de Sicilia adstipulatur Liuius lib. 7. dum Græcos nominat , quos postea Siciliæ Tyrannos vocat.